

Den 14 januari : Sedan Svenska Dagbladet ²⁻ utfört en notis om att Sovjet ämnade inbjuda den svenska riksdagens ledamöter till ett besök i Ryssland, har Dagens nyheter ¹ i en artikel ledare framhållt, att ett sånt besök inte borde äga rum om ¹ inte vissa krav som framförts från svensk sida, bl. Raouls hemsändande, bleve uppfyllda. På framställning av Philipp har jag ringt till dr. Harald Nordenson, som är ordförande i Sv. Dagbladets styrelse, och beklagat den ijunna inställning, som tidningen visat betr. Raouls sak. Han förklarade att han, som var varmt intresserad för denna sak, skulle undersöka förhållandet. Sedan jag sedan omtalat det olämpliga ¹ att riksdagen ev. skulle acceptera en inbjudan till besök i Sovjet så länge något tillmötesgående betr. Raoul icke visades av ryssarna, sade han att han helt delade min uppfattning och att han skulle tala med sina f.d. riksdagskamrater därom. Synne Bellander har ringt om samma sak till riksdagsmän som hon känner.

Den 18 januari : I-dag Under dessa dagar gå Maj och jag i stark spänning inför utvecklingen. Synne Bellander och Philipp bearbetar olika riksdagsmän att verka för att den ryska inbjudningen till sovjet skall accepteras endat under förutsättning att Raoul hemsändes. Då en hel del riksdagsmän tycks vara angelägna att få resa dit, är det emellertid tvivelaktigt om man kommer att uppställa ett sånt villkor.

Den 1 februari : Besök hos Arne Lundberg tillsammans med Philipp Vi beklagade oss över att Sohlman ¹ efter sitt besök hos Semjonov

¹⁹⁵⁴ den 21 december icke lämnat något meddelande om att han ¹ ånyo besökt denne för att inhämta vad Molotov haft att säga. Lundberg sade att Sohlman antagligen velat låta någon tid gå innan han ¹ ånyo gjorde en påstötning. På fråga varför inte UD anmodat honom att göra ett nytt besök, svarade Lundberg, att man velat se vilken effekt Philipps artikel haft på de ryska myndigheterna, vilka enligt Lundbergs bestämda mening studerat både den och de artiklar i övriga tidningar som inspirerats av den. Han lovade emellertid att skicka Sohlman en instruktion att ånyo besöka Semjonov och framlägga saken samt fråga om man hade något att meddela. Lundberg ansåg att man icke borde begära svar på UNdéns framställning, då man i så fall kunde riskera ett negativt svar som innebure att ärendet från rysk sida ansåges slutbehandlat. I fråga om den ryska inbjudningen till riksdagens besök i Sovjet förklarade Lundberg att UD icke kunde påverka riksdagens ställningstagande. Partiledarna hade svarat att man skulle efterkomma inbjudningen. ehuru utan entusiasm. På fråga om UD inte borde närmare informera riksdagen om vad UD inhämtat ang. Raouls fängslande och de demarcher UD gjort, förklarade Lundberg att det vore

olämpligt att delge riksdagen hela innehållet i de noter, som Ud tillställit Sovjet, men att Undén i ett interpellations svar skulle kunna redogöra för sitt besök i Moskva och därvid förda förhandlingar ang. Raoul samt för de positiva bevis, som ~~kommit~~ ^mkommit till UD ang. Raouls vistelse i rysk fångenskap. Lundberg meddelade att han ~~att han~~ just fått underrättelse om att en finsk officer för svenska legationen i Helsingfors anmält att han under vistelse i Ljubljanka år 1945 genom fångbetjäningen fått en papperslapp, på vilken det stått Raouls namn, samt att han år 1948, då han suttit som fånge i Vladimir, sammanträffat med en tysk officer von Henkelday som talat om att han varit cellgranne med Raoul i Lefortovskaja. Den finske officeren som nyligen hemkommit från fångenskapen, trodde att ^{hans} hans frigivningsberott på att man vänt sig till Sojets president Vorosjilov med en nådeansökan för honom. Han tillrådde samma förfäings^uätt beträffande Raoul. Lundberg ombads att sätta upp ett utkast till en sådan ansökan, som man sedan kunde skicka till svenska legationen i Moskva.

Den 7 februari: Philipp har i dag varit hos Lundberg för att med honom diskutera formuleringen av det brev, som Maj skall skicka till Vorosjilov och vartill Lundberg satt upp ett utkast. I detta utkast har Philipp sedan gjort en del ändringar. Lundberg hade vid tillfället sagt att stats- utrikes- och justitieministern givit honom bemyndigande att i Raouls sak vidtaga alla åtgärder som familjen önskade.

Den 8 februari: Tidningarna meddela att Malenkov avgått, vilket enligt Philipp innebär att Krustjev kommer att slå in på en hårdare linje och politisk kurs med återgång till Stalins politik. Detta kan tyvärr förminska våra möjligheter beträffande Raoul.

Den 9 februari: Lämnade ett utskrivet exemplar av Majs brev till Arne Lundberg, som sade att formuleringen var utmärkt. D det skall gå med kurir till Sohlman i morgon för att av honom överlämnas till Semjonov.

Den 16 februari: Philipp ringde att Sohlman skickat UD en rysk översättning av Majs brev till Vorosjilov. Enligt vad Lundberg meddelat honom hade S. förklarat att han inte kunde överlämna brevet till Semjonov men att han skulle posta det i Moskva sedan detsamma återsänts dit med Majs underskrift.

Den 17 februari: Var uppe hos Lundberg tillsammans med Philipp. Då vi beklagade oss över Sohlmans vägran att överlämna brevet till Semjonov, talte han om att Sohlman nyligen försökt komma till Semjonov för att lämna ~~brevet~~ ett liknande brev från en

(forts. sid 4)

1955

3

21 februari: Philipp meddelade att Lundberg fått ett brev från Sohlman vari denne föreslog att den riksdagsdelegation, som skulle resa till Moskva och ⁱsamband med detta besök komma att sammanträffa med Vorosjilov och ~~den~~ riksdagspresidenten Volkov, därvid skulle be dem att intervensera till Raouls förmån. Sohlman hade också i sitt brev sagt att han ämnade ofta uppsöka Semjonov och påminna honom om Raouls fall. På uppmaning av Philipp som framhöll att Sohlmans förslag innebar att hänvändelsen till Vorosjilov och Volkov skjöts upp till sommaren, då besöket skulle äga rum, ringde Maj till Lundberg och tackade för uppslaget men frågade samtidigt om man inte omedelbart kunde sammankalla riksdagsdelegation och informera den om läget varefter delegaterna kunde inom några dagar telegrafiskt vända sig till Vorosjilov och Volkov med begäran om deras intervention. Hon åberopade därvid förslag i socialdemokratiska tidningar att Raoul skulle sändas hem före delegationens avresa till Moskva. Lundberg ville inte ge något omedelbart svar på detta förslag.

av hustrurna till dem som medföljt den för ett par ~~oss~~ sedan försvunna DC3:an, men att Semjonov då vägrat att taga emot brevet, varför han var övertygad att det samma också skulle bli fallit också med Maj's brev. Vid sådant förhållande fann Philipp och jag att det var bäst att brevet lämnades in till posten i Stockholm. Lundberg förklarade att det kunde gå lika bra som om Sohlman postade brevet i Moskva. I senaste fallet ansåg Philipp att ryssarna kanske kunde tro att brevet kommit in i landet på illegal väg. Sedan brevet underskrivits, skickade jag det rekommenderat och med begäran om motagningsbevis från ett postkontor i Stockholm. *{ forts sid 3*

Den 23 februari: Lundberg har meddelat Philipp att han fått ett brev från Sohlman, som däri sagt att hans besök hos Semjonov blivit uppskjutet till den 24 februari. Sohlman föreslår samtidigt att Undén skall skriva ett brev till Molotov ang. Raoul och erbjuder sig att ~~skrive~~ ^{utarbete} ett ryskt textförslag till detta brev.

Den 24 februari: Jag fick en påringning av en byråsekreterare Hansell, som sade sig ha ett förslag att göra oss för att hjälpa beträffande Raoul och därför önskade ett sammanträffande med mig. Sedan vi överenskommit att han skulle komma upp till mig efter lunchen, ringde jag till Philipp och bad honom komma vid samma tid. Genom kommisarien Danielse son fick Philipp reda på att Hansell varit e.o. byråsekreterare i Kommerskollegium men blivit avskedad på grund av egentligheter. På utsatt tid uppenbarade sig Hansell - en ung ganska vek typ. Han sade att han inte kände närmare till Raouls fall och ville tydligen att vi skulle sätta honom in i frågan. Han hade under sin tjänstgöring i kommerskollegium gjort en del översättningar för ett polskt importbolag, vilket ansetts olämpligt och föranlett hans avskedande (Han hade tydligen lämnat den polska firman översättningar av hemliga handlingar). Då hans ställning efter avskedet blivit prekär, hade han försökt rehabilitera sig och lyckats få ny statsanställning såsom extra tjänsteman. Han ville emellertid ytterligare rehabilitera sig och då tänkte sig ^{att} att kunna utnyttja sina förbindelser med östdiplomater för ^{att} informellt söka arbeta för Raouls hemkomst.

Under en ^{militärattachén} bjudning hade han kommit att sitta ^{med} Sovjets biträdande, och denne hade någon tid efteråt bjudit honom på lunch. Från sin tjänstgöring i F.N. kände han också en v. handelsminister i Moskva. Han erbjöd sig nu att på egen bekostnad ^{resa} till Moskva och försöka intervensera hos sina förbindelser för Raouls sak. Philipp sade sig betvivla att han skulle kunna uppnå något resultat och att ^{han} ens skulle kunna

få inresetillstånd till Ryssland och föreslog att han skulle skaffa sig sådant tillstånd och därefter återkomma för fortsatta överläggningar. Han ifrågasatte att vi skulle biträde en ansökan av honom om inresetillstånd och att han skulle få återropa oss hos kommerskollegiets chef Gjöres, vilket avvisades av oss, varefter han ganska besviken avlägsnade sig. Det är möjligt att ^{han} velat utnyttja Raouls fall för att skaffa sig en chans att återfå förtroendet eller på annat sätt skaffa sig några fördelar. Det är också möjligt att han på uppdrag av den bitr. ryska militärattachéen, som enl. vad Danielsson sedermera meddelat är chef för det ryska spionaget i Sverige, velat inhämta vad vi kände till beträffande Raouls iångenskap.

Den 26 februari: Enligt meddelande av Lundberg till Philipp har Sohlmans besök hos Semjonov den 24 februari blivit uppskjutet. Även andra ambassadörer, som fått tid utsatt för besök hos Semjonov, ha fått återbud. Det antas att detta står i samband med utarbetandet av noter rörande Tysklands och Österrikes ställning., För oss innebär det ett ytterligare uppskov., som ställer vårt tålamod på ett svårt prov. För Sohlman däremot är det nog skönt att sova vidare.

Den 28 februari: Lundberg ringde och talte om att Sohlman den 26 februari haft ett långt samtal med Semjonov. Denne hade talat om sin fjorton-åriga vänskap med Sohlman sedan den tid han Tjänstgjort i Stockholm. Han hade läst Philipps artikel i "Vi", som han funnit mycket måttfull. Man förstod vår inställning och skulle gärna vilja visa tillmötesgående men man kunde inte göra det omöjliga, då Raoul icke fanns i Sovjet-Unionen och aldrig funnits där. Han kände till den pressopinion, som uppstått i anledning av Philipps artikel, men ansåg den vara en inre angelägenhet. Sohlman hade framhållit att det förelåg full bevisning om att Raoul kommit i rysk iångenskap och att ytterligare vittnen härom framkommit. Lundberg ansåg att man inte skulle ge upp utan fortsätta och då i första hand pröva de uppslag som Sohlman kommit med. Han kände till flera fall där ryssarna helt förnekat all kännedom om personer, som efterfrågats, men där desssa efter en tid rätt komma tillbaka från Ryssland. Det kunde tänkas att polisen inte lämnat utrikesministeriet några upplysningar. Om Raoul ~~eller~~ att han inte längre var i livet eller att man fortfarande av någon anledning fann det lämpligt att kvarhålla honom.

D. 5 mars: Sohlman skall som diplomatiska kårens doyen uppf

premierminister Bulganin . Han ämnar då framföra Raouls ärende

den 7 mars: Sohlman har vid sitt besök hos Bulganin , vilket lär ha tagit en kvart , fått samma besked av denne som av Semjonov , nämligen att Raoul aldrig funnits i Ryssland . Märkvärdigt att ryssarna så konsekvent upprepa denna lögn . Birgitta Bellander , som ringde till Maj för att trösta henne berättade då en ganska underlig historia . Hon hade i fjol besökt en holländsk s.k. fjarrekådare vid namn Hurko, som varit på besök i landet . Utan att nämna sitt namn hade hon givit honom ett fotografi av Raoul som tvååring, vilket Maj givit hennes dotter Anita , och bett honom uttala sig om det . Han hade då sagt att ^{den} som fotografiet föreställde , var en stor man , som offrat sig för människorna , att han blivit förrådd och kommit i fängelse , att det var märkvärdigt att våra myndigheter inte gjorde tillräckligt för att han skulle bli fri , att han inte ville säga hans namn , men att initialerna var R.W. , att han var mycket fäst vid en kvinna , att han ritade många hus samt att han skulle själv återvinna sin frihet och komma hem om tre månader eller tre år . Birgitta hade provat honom med ett par andra för honom främmande personer och han ^{hade} då beträffande dem lämnat uppgifter om händelser hon vid tillfället inte haft reda på , men som sedermera bekräftats .

Den 26 mars : Philipp meddelade ~~ett~~ att UD straxt före Gromykos ankomst till Stockholm fått ett brev från f.d. ministern i Budapest ^{Danielsson} , med vilket denne översände en längre ~~skrivelse~~ skrivelse från en greve Kutosov-Tolstoy . Denne hade varit anställd på den svenska Budapest legationen som rysktalande tolk men hade vid ryssarnas erövring av Pest övergått i sovjetrysk tjänst . I skrivelsen meddelade han nu att han efteråt kvarstannat i Budapest under fyra år och att han under denna tid sökt utreda vad som hänt Raoul . Resultatet av hans noggranna undersökningar hade varit att Raoul antingen dödats av nazister eller pilkorsare , innan han kommit i förbindelse med ryska trupper, eller att han ^{vid} sammanträffandet med ryska soldater varit iförd tysk uniform och därför av misstag skjutits av dessa . Det synes knappast vara en tillfällighet att denna skrivelse , enligt vilken de ryska myndigheterna skulle befrias från ansvar för Raoul och Deknosova not om Raoul var ^{en} felaktig , ankommit till UD omedelbart före Gromykos ankomst till Stockholm . Tydligen är Tolstoy fortfarande i Sovjetisk tjänst . För att få detta bekräftat skickade vi på Philipps förslag ett brev till Folke Wennerberg

Sveriges minister i Dublin, varifrån skrivelsen avsänts, med begäran att han inofficiellt skulle göra en undersökning ang. tolstoys ställning där.

Den 25 mars Den ryske utrikesministern Gromyko ankom i dag till Stockholm och åt lunch hos utrikesministern. Enligt vad Lundberg meddelat Philipp hade denne talat med Gromyko om Raoul. Gromyko skulle därvid ha sagt att han skulle framföra saken till regeringen i Moskva.

Den 1 april: Philipp meddelade att justitierådet Sandström och generalsekreterare Beer i Röda korset, som gjort ett besök hos Röda korset i Ryssland och som före sin avresa noga informerats av honom ang Raouls fall, nu återkommit och berättat att då talat ingående härom med de ryska rödakorsmännen som emellertid bedyrat att han inte finns i Ryssland. Emellertid hade de sammanförts med en G.P.U. man som tjänstgjorde i Röda Korset och som lämnat dem den uppgiften att endast G.P.U. hade kännedom om def fångar, som blivit dömda till straff och avtjänade i G.P. Us fängelser,

7 juni Under vår bortovaro hade Philipp skrivit ett brev till Dag Hammarskjöld, den 23 april, vari han åberopat det löfte vid vårt sammanträffande 1953 ^{och} anhållit att Hammarskjöld skulle hjälpa oss att få tillbaka Raoul, då försöken genom svenska UD visat sig resultatlösa. ^{svan} Något ^{han svarar} på detta brev hade inte kommit. På förslag av Philipp skickade jag då ett telegram till Hammarskjöld där jag frågade vad som kunde göras.

Den 21 juni: Under de senaste veckorna ha Maj och jag dagligen förargat oss över de svenska riksdagsmännens besök i Ryssland och alla tidningsreferat hur de festat om och fraterniserat med sina ryska värdar. Vid ett besök som Philipp och ^{ny} yne i dag gjorde hos Lundberg ha de fått del av v. talmannens Nilssons rapport enl. vilken han för alla sovjetdignitärer med vilka han sammanträffat framhållit nödvändigheten av att Raouls sak uppklarades av ryssarna. Vid hans uppvaktning hos Vorosjilov, hade denne förklarat att den ryska regeringen önskade göra allt för att finna Raoul och överlämna honom till den svenska ambassaden. Man hade emellertid inte kunnat finna honom, men skulle fortsätta att söka honom. Man vore tacksam för svensk hjälp i detta avseende. Vorosjilovs uttalanden bestyrktes av en rapport från Sohlman, som varit närvarande till samtalet, Lundberg bad vid tillfället Philipp att till sammans med Danielsson sätta upp en promemoria med upplysningar om de fängelser, där Raoul suttit, för att tjäna till ledning som ryssarna säger sig vilja göra. Enl. meddelande från Folke Wennerberg är Kutusov - Tolstoy en rysk agent. Hammarskjöld har till svar på mitt telegram svarat att han alltså är beredd att bidra till försöken att uppnå en lösning av fallet Raoul Wallenberg, men att åtgärder av FN:s generalsekreterare på officiell väg är uteslutna, om FN ger honom ett formellt uppdrag, vilket han ej rekommenderar. Han skulle ha saken i åtanke för att göra vad han kunde om tillfälle yppade sig.

den 28 juni: Efter en del invändningar har Lundberg gått med på att Philipp får fara till Wien med uppdrag att skaffa uppgifter ang. Raoul. Österrikiska utrikesdepartementet har visserligen gjort svårigheter och förklarat att de hemvändande

fångarna inte för närvarande få förhöras, då de fortfarande lid-
da av chockskador , och att ^{de}även därefter ~~f~~ändast få förhöras av
österrikiska myndigheter . Men Philipp som finner detta vara fräck^t-
och oförskämt , låter sig inte hindras därav.

Sammanträde i kanslihuset mellan kab. sek. Arne Lundberg (A)

Fru Birgitta Bellander (S) och författaren Rudolph Philipp (R) den

20 juni kl. 14 (A. S. R.)

Lundberg

A. Jag har fått telegrafiskt svar på vårt telegram ang. R.W. ^{-S}staty,
gatunamnet , namn på sjukhus och paviljong . Statyn finns inte, men
minnestavlan och gatunamnet finns . Huruvida namnet finns kvar på
sjukhus och paviljong får jag besked om så fort man kunnat utröna
detta.

Philipp

R. (Du vet . att vi ytterligare telegraferat till Hammarskjöld och
han har lovat att vid lämpligare tillfällen tala med ryssarna om

R.W.

Lundberg

A. Jaha jag vet det Övergick sedan till talman Nilssons rapport .
Sohlman hade varit närvarande vid talman Nilssons samtal med Voros-
sjilov. Sohimans och talmannens rapport-er sammanföll helt. tal-
mannens var endast mer detaljerad . Vorosjilov omtalade att han ha-
de varit närvarande vid partiets och regeringens diskussion om R.W.
Man omtalade där att alla läger , fängelser och sjukhus undersökts
fast med negativt resultat . Han sade att även om R.W. var en krigs-
förbrytare skulle man skicka hem honom . Man har gått igenom allt
material med negativt resultat . De är villiga att lämna oss alla
upplysningar som kan komma fram i denna sak . Om vi själva har upp-
gifter , som vi finner trovärdiga , så är ryssarna beredda att prö-
va dessa ~~dessa~~. Vorosjilov hade talat ganska patetiskt . Han för-
säkrade , att om R.W. gjort sig skyldig till något aldrig så stort
brott skulle man sända hem honom. Samtalet med Vorosjilov varade un-
gefär 20 min. (tolkningen inberäknad) . Vidare hade talmannen ta-
lat med Gromyko och V--f men med samma resultat . Arne fortsatte :
Jag anser , att vi nu kommit ur dödlöget , därför att frågan nu
förts upp på högsta plan . och de tar emot och svarar på våra hem-

ställanden. Det står över varje tvivel, att de vet hur viktig denna sak är. 1949 avtäcktes monumentet, och då var R.W. tydligen inte persona grata. Nu måste vi åter tänka igenom våra möjligheter. Det är återigen många tyskar och österrikare som kommer närm. vi måste utfråga dem. Det utspann sig ett samtal mellan Rudolph och Arne om Allard. Arne ansåg honom vara en ytterst skarpsinnig man inte snabb men grundlig, seg och uthållig som en bulldog. Han är specialist på Öst-förhållanden. (Philipps Rudolph hade också fått den bästa uppfattning om honom.

Philipps

R: Men varför låter ni en sådan ha en så obetydlig befattning?

Lundberg

A: Det är en mycket viktig befattning han har. E:

Bellander

S: (Så kabinettsekr. menar inte längre att saken är låst, och att man kan befara att ryssarna nu på grund av prestige känslor låter bli att hemsända Raoul.

Lundberg

A: (De ha ju redan nu bortsett från sin prestige.

Philipps

E: Pekade på fallet med femton aringen som ryssarna fängslat i Wien. (Allards uppgift)

Lundberg

A: upprepade sitt samtal med Tarabrin under sin vistelse i Wien. (Se protokollet från telefonsnacket). Lundberg Arne kände T, som var förste

sekreterare vid ryska legationen i Stockholm under fyra år, mycket väl.

1954 var denne hemma i Moskva och gick igenom R.W.s sak grundligt.

Lundberg

A: citerade återigen det märkliga yttrandet av Tarabrin vid deras samtal: Wennda etwas passiert -- "Ryssarnas uppträdande nu är icke hårt och avvisande och visar enligt min mening, att de inte vet var han finns nu. sade Arne. Lundberg

Philipps

R: Allard säger att han är övertygad att de vet det. Deras motliv kan man aldrig bedöma. Han tror att Raouls tillnamn är betydelsefullt för ryssarna. - de tror att han är viktigare än vad han

Lundberg

A: är i sitt sammanhang med Wallenbergarna. (Enskilda banken)

Det händer att vi diskuterar ryssarnas taktik i olika skeden. Vi

förutspår taktiken och vi rå alltid rätt. Samtalet kom därefter in

Bellander på

E: Vargas och hans hypotes.

Bellander

Men då vi nu ser att de byter taktik inom politiken, kan vi juräkna med att deras nya uppträdande i denna sak inte är annat

än ny teknik. ^{Lundberg} ~~A~~: Det kan man inte utesluta. ^{Philipp} ~~A~~: Men anser du att en hårdare ton från oss t.ex. mot om att publicera en vit bok skulle få framgång? - ^{Lundberg} ~~A~~: Absolut inte. Detta läge vi nu har är det gynnsammaste för oss. Så fort det blir oväsen om någonting knyter ryssarna sig - Jag har nu klart för mig vem som är boven i dramat, vem som förrätt Wallenberg. Det är Tolstoy. Wennerberg har ^{ha} fått informationer i denna sak, som jag inte kan lämna ut. Vi ^{ju} endast indicier inga bevis, men det är 95% säkerhet ^{er} att Tolstoy är i rysk sold. ^{Philipp} ~~A~~: då har jag alltså inte ^{er} informerat dig i denna sak. Kan vi informera ryssarna om Tolstoy? och Tomsen? Det utspann sig nu ett samtal ang. Tolstoy. Av detta ^{Lundberg} framgick att ~~Anne~~ nu kommit till ^{svensk} klart. att Tolstoy var rysk agent redan då han var i rysk tjänst och att han också ^{er} var det ^{Lundberg} då han lämnade Ungern. ~~Anne~~ ansåg att man ej nu bör decamouflera Tolstoy. Det är taktiskt riktigare att låta Wennerberg förhöra honom ingående om han kommer av sig själv. Han blir inte misstänksam om han själv tager initiativet. Emellertid har envoyé Danielsson skrivit till Tolstoy och försiktigt frågat ut honom. ^{Philipp} ~~A~~: Men Tomsen vet mer än vad han sagt till mig. Vi ha Tomsen i vår hand och jag kan få honom att berätta mer. Vi kan pressa honom. ^{Lundberg} ~~A~~: Bör vi pressa en rysk agent? ^{Philipp} ~~A~~: Ja men han säger ^{ju}, att att Raoul blivit dömd. Samtalet rörde sig nu om möjligheterna att tala med ^{de} ^{hemvändande} österrikiska krigsfångarna. Philipp påpekade att ^{kommisaren} Danielsson ej är lämplig just till detta uppdrag, eftersom han är svensk kriminal-kommisarie och ser ut och uppträder som en svensk ämbetsman. ^{Lundberg} ~~Anne~~ säger att han talat med Allard ingående om denna sak, och att Allard arbetar oerhört när han får en uppgift. Men Allard säger att det är för tidigt med förhör, då de österrikiska frigivna fångarna ännu inte talar. De är chockskadade. Bland dessa finns givetvis många ryssagenter. ^{Philipp} ~~A~~: Det skadar inte att de också hör att vi frågar efter R. W. --- Sammanträdet slutade 15.10.

1955

sid 55 11

Telefonsamtal mellan Arne Lundberg(A) och Birgitta de VylderBel-lander . (S) den 23 juni kl. 10 1955.

Belander:

S. Jag har refererat vårt samtal för fru von Dardel hon är rädd att Undén avråder ~~avråder~~ Hammarskjöld från att som han lovat tala privat med ledande ryssar . Undén och Hammarskjöld är ju sedan tre dagar tillsammans i Sn Francisco. Jag har haft ett ingående samtal med fru von Dardel och hon önskar att Kab. sekr. ^{telegraferar} till Undén i San Fr. och ber , att ^{han} uppmanar Hammarskjöld att göra privat intervention . Eller att han åtminstone inte avråder. Jag har personlig erfarenhet av att en liknande sak har hänt. För några år sedan talade jag personligen med Tryggve Lie i telefon - det var före vårt samarbete med Er- och bad honom att privat intervensera hos Vyskinski . som han skulle träffa i Genève strax efter . Han var ytterst ivrig och angelägen understryka , att jag kunde lita på att han skulle göra det. (Det lovar jag dem att sikkert göra Frue) Då jag inte hörde något från honom inom 14 dagar , skrev jag till honom, och påminde om hans löfte . Han svarade då , att han s/ dikuterat saken med ^{en annan} ~~med annan~~ person och att man funnit , att det inte var lämpligt att han gjorde detta . Det hade stått i tidningarna att Grafström och Undén haft sällskap i flygplanet ut och också att Undén och han träffats i Genève . ^{Lundberg} A: Jag tror att det vore bättre att Hammarskjöld väntade något med att tala med ryssarna, eftersom vi just nu fört fram vår önskan genom talmannen och Se Sohlman och jag nyligen talat med T. i Wien. De få lätt den uppfattningen att det är en sammanhängande aktion just nu . Det är bättre att vi har H. så att säga i bakiicken . S. men det bör väl ske snart innan stormaktsmötet i ^{Lundberg} 1 juli? A: Det är ju en omdömesfråga , och jag anser att han bör dröja tills FN. öppnas i höst . *Belander* S. Men det hindrar ju inte att Undén bör H. nu. att verkligen göra privata interventioner . Kanske Undén blivit medlös på grund av de svar som vi fått från ~~av~~ Bulganin och Vorosjilov. ^{Lundberg} A: Absolut inte. Tvärtom anser han att vi nu kommit i ett synnerligen gynn-

samt läge . Undén är 100 % övertygad om att R.W. finns i Sovjet
 Han ser det på samma sätt som jag. Men på andra sidan menar han
 som jag , att det är inte uteslutet , att de verkligen just
 nu förlorat kontrollen över honom. I alla ^{fall anser} ~~vi~~ ^{han} att vi skall
 fortsätta . Det finns ingen anledning oroa sig för den saken.
 Det skulle också vara svårt att i telegram få fram dessa syn-
 punkter . Undén anser nu framst att vi måste förhöra de hem-
 vändande österrikiska fångarna och se om vi få fram nytt mate-
 rial, som ryssarna önska få.

Bellander

S. Ja , det kommer ju 175 frigivna fångar tillbaka på lördag
 enligt tidningarna . Vi önskar från R.W.-aktionen och självfal-
 let anser fru von Dardel också detta , att Rudolph Philipp
 ska resa till Österrike och förhöra dem . Han har ju alla för-
 utsättningar att lyckas med det - han känner mentaliteten och
 vet hur han skall ta dem . Visserligen är det ansträngande re-
 ser för honom , men trots det är han villig att göra det ome-
 delbart . Jag har hört mig för med honom . Har inte kab. sekr.
 också den uppfattningen , att han gör det bra och får goda re-
 sultat ? *Lundberg* *AA* : Jo, det är riktigt , men jag tror han blir hetsig
 ibland . *Bellander* *B* Det tror jag inte är så farligt. Och skulle han bli *det*
 så förstår ju sydlänningar , som har ett annat temperamen-
 tän vi , det på rätt sätt. *Lundberg* *A* Ja , vi kan ju inte göra något för-
 rän vi hört oss för med den österrikiska polisen. Legationen e
 sköter ju denna sak mycket energiskt . *Bellander* *B* : Ja. men jag tänker
 mig att det skulle vara bra för Allard att få avlasta en del
 av arbetet på Philipp. *Lundberg* *A* : Man kan ju inte förhöra alla som
 kommer . Det måste ju sovas ut dem som säger sig varit i kon-
 takt med skandinaver *Bellander* *B* : Självfallet men det bör ju inte ta
 så lång tid . Rudolph har tydligen fått så god hand med Allard,
 som han uppskattar mycket . Har ni inte också den uppfattning-
 en att Allard också värdesätter Philipp ? *Lundberg* Jo det tror jag säkert.

Bellander

B Ni kanske ringer så fort det är lämpligt att Rudolph reser .

Han måste ju få veta det i god tid.

Lundberg

A : jag skall ringa honom . S : Vidare vill fru von Dardel att det skall sändas en officiell not till ungerska regeringen omedelbart med frågan : " Vad har skett med monumentet av R.W. efter som det ej längre finns i Budapest? Vilka motiv har man haft när man flyttat det "? Det måste göras officiellt eftersom det 1946 kom ett officiellt meddelande från Ungern , att man ville resa monumentet och den 10 april 1949 kom en inbjudan via UD till fru von Dardel att övervara avtäckningen av Monumentet . A "Var det inte så att familjen von Dardel sökte hindra att det restes ?

Bellander

S : Ja, naturligtvis . Det kunde nämligen verka utåt som om det restes ett minnesmärke över en död person . Som en resignation över hans försvinnande . Och när det ändå så småningom restes skulle det varit ett allt för stort lidande för hans mor att gå på de gator , där han kämpar och se ett minnesmärke över den som ännu hålls fången . A : Ja. jag förstår - det är klart . Jag känner inte till den saken så mycket . Jag ska gå igenom papperen och se vad man kan göra åt det.

~~Sammanträde lördagen den 29 oktober 1955 . kl. 11,30 på UD mellan utrikesminister Ö. Undén , Fru Maj von Dardel , Överdirektör Fredrik von Dardel , Förf Rudolph Philipp och Fru Birgitta de Vylder - Bellander . Den sistnämndas referat från sammanträdet~~

~~Sammanträdet började med att Philipp omtalade att Kab. sekr, Lundberg ringt honom strax förut och delgett honom ett nytt betydelsefullt vittne , som helt översstämde med uppgifter , som andra vittnen lämnat ang. Raoul Wallenberg . Undén ställde några frågor och sade sig vara mycket litet insatt i de olika vittnesmål, som föreligger .~~

~~Fredriks anförande återfinns i hans egna anteckningar och bifogas .~~

~~Undén svarade , att man nu överväger en ny démarche av provisoriskt slag att överlämna innan man sammanställt alla vittnesmål . För att hjälpa ryssarna att bevara sitt ansikte skall man ev.~~

Tryckas till sid.

frankasta , att Wallenberg lever under antaget namn i Sovjet och är därför svår att rinna . . .

R. Philipp: påpekade , att vi ej kan göra detta , då vi vet , att detta ej är sant , samt att vi ej vill vänta flera månader tills man sammanställt alla vittnesmål till en not . Han underströk Sohlmans olämplighet och undfallenhet i detta fall , drog jämförelsen mellan honom och general Brändström , samt hur mödvändigt det var , ^{att} Arne Lundberg med Otto Danielsson eller Ohilipp själv överlämnade noten . Han sade att man annars riskerar , att ryssarna lämnar en dödsattest . Arne Lunberg och han kan förekomma ryssarna genom att säga : Kom ej med en dödsattest , vilket Sohlman som vill stå väl med ryssarna inte kommer att äga .

Undén påpekade ^{framhöll att han} frammanför nämnda måren. ~~gömt att han~~ hade fullt förtroende för Sohlman i denna fråga , ~~för Sohlmann även i denna fråga~~

Fru B. Frågade om han hade mindre förtroende för Kab. Sekr. Lundberg än för Sohlman i denna sak . Lundberg är ju dock en av de herrar som sitter inne med sakkunskap i detta .

Undén försäkrade att så var fallet , men det ges aldrig tillfälle till diskusion då en note överlämnas . UD måste handla i detta helt på-eget ansvar och efter vad UD anser klokast . Rudolph opponerade sig mot detta och påpekade att UD och vi samarbetar och måste därför rådgöra om åtgärder och liksom de senaste åren gemensamt bestämma . I R.W. s sak är det A.L. Otto D. och Ph. som bestämt åtgörandena hittills inom UD och skall göra så också i # fortsättningen . Han talade om sin kapacitet , hur han lärt upp ämbetsmän inom beskickningen i denna sak ., hur A.L. följer hans råd , att det var han som föreslagit och förmått UD att tilldela R.W. medalj för att UD därmed skulle visa att de visste att R.W. lever , att det var han som förhört vittnen och fått fram de viktigaste vittnesmålen etc. , att han arbetat under hela denna tid åt UD men aldrig blivit betalad för sitt arbete . Att vi hållit tyst i denna sak i fyra år därför att UD önskat det , trots att vi ej är övertygade att det alltid varit det bästa , att han ej gjort uttalanden i tidningarna etc.

Bellander

Synne : Synne påpekade att allmänheten ständigt dessa år varit skeptisk mot UD:s förmåga och vilja att arbeta för R.W. och önskat göra demonstration och möten spec. under sista tiden . men att hon alltid varit lojal och ^{mot U D} dem avstå från attacker , men om UD nu ej sänder Arne L. , Ph eller D. och alltså ej bifaller vår önskan , kan hon inte längre säga allmänheten , att UD gör sitt bästa i denna sak .

Maj påpekade att den som blivit anklagad brukar få en försvarsadvokat men R. som blivit anklagad för spionage har inte fått det försvar av UD , som han har rätt att begära .

Undén sade att R.W. blivit fängslad på grund av att han utfärdat pass i en utsträckning som väckt ryssarnas misstankar , ej därför att han skulle varit misstänkt för spioneri . (Stark opposition emot Undén för hans okunnighet på denna punkt .)

Bellander

Synne ^{nu} Underströk : att när man sett att UD:s metoder ej burit frukt och ej nått effekt , bör man ju göra en omprövning och finna en ny väg som leder fram . Rudolph: påvisade UD:s försyndelser 1945 - 1951 , varpå Undén oppomerade sig att man ^{skulle} rota i det som varit . Fredrik ^{in Dardel} replikerade att vi nu vill se framåt och inrikta oss på vad vi nu kan göra . Undén sade , att herr Philipp som utlänning inte så väl kan förstå ^{svenska} växkan förhållanden o. dyl. Philipp ^{Rudolph} : påpekade att han ej är utlänning utan svensk medborgare och känner till svenska förhållanden i många ^{fall} bättre än UD ämbetsmän , vilket han exemplifierade . Han har även vistats två år i Sovjet och känner rysk mentalitet och man ^{tala} skall med ryssarna . Det svenska hövliga sättet att tala (Sohlman) tyder ryssarna som undfallenhet . Om Ud låter Sohlman fortsätta att överlämna demarcher i R.W:s sak kommer UD att riskera , att få en dödsattest av ryssarna . Det är då UD som bär ansvaret för dödsattesten och att vi inte kan fortsätta arbetet . Han påpekade att flyktingar från Sovjet nu stoppats vid gränsen och det kan ta lång tid , innan den spärrade gränsen öppnas igen . Vi ^{ha} material ^{nog} till en ny note och behöver inte fördröja oss genom fler

Undén : måste nu avbryta sammanträdet. Då vi tog avsked sade Maj

Jag har under alla dessa år blivit så illa behandlad av UD på olika sätt . Det är min son, som hålles fängslad sedan två år tillbaka . Jag har rätt att begära , att UD gör sitt yttersta för att befria honom .

Undén : Vi gör också allt vad vi kan . Maj : I Tyskland var det ett fåtal som ^{arbetade} och lyckades få hem de många . Här i Sverige tycks det vara många som arbetar , men lyckas inte få hem en enda människa som är fången . Sammanträdet var slut kl. 12.45.

Den 17 oktober : Sedan vi lagt oss i vanlig tid kl. 9 väcktes vi av en tidningsredaktion i telefon , som meddelade att en hemvändande tysk journalist vid namn Bornschein talat om att han i ett läger i Sibirien träffat en estlands svensk vid namn Tamvelius , som sagt sig ha träffat en svensk Roul Wilborg år 1953 i ett läger vid Namn Taj-sched strax öster om Kaspiska havet . Philipp ställer sig skeptisk till detta vittnesmål , då han anser det otroligt att Raoul flyttats till ett läger . Han anser också att Bornschein hört talas om Raoul och därför antagligen blivit påverkad att lämna uppgifterna . Häremot talar emellertid det förhållandet att oriktigt namn uppgivits , vilket tyder på att han verkligen förmedlat ett meddelande , som han fått , men under årens lopp inte kunnat exakt återge namnet .

1.000-tals fångar har nu återkommit till Tyskland , bl. a. en stor del av dem . som varit intagna i Lefortovskaja fängelset och och uppehållit knackningskontakt med Raoul . Från Wien meddelas att en major Richter som återkommit dit kan intyga att han under fyra månader år 1945 delat cell med Raoul i Lefortovskaja, det först/direkta vittne , som vi hittills fått.

Den 24 oktober: Tidningarna ha sen ett par veckor varit fyllda av vittnesmål från hemvända fångar , som bekräfta alla tidigare erhållna uppgifter . Människor som förr skymtat som skuggor i fängelsernas dystra värld , ha nu uppenbarat sig livslevande .

1955

sid. 91-- 17

För oss och i synnerhet för Maj har det varit påfrestande att dag efter dag läsa om Raouls öde

Den 29 oktober : I dag infann vi oss Maj och jag ^{samt} (Philipp och Bellander) (på UD kl. $\frac{1}{2}$ 12 . Arne Lundberg var vid tillfället sjuk varför vi talade med Undén ensam . Se'n jag tackat Undén för att han vid sitt besök i Moskva i Moskva i juni 1954 fört Raouls talan , anförde jag : Efter detta besök utarbetades inom UD en P.M. där det redogjordes för då tillgängliga bevis material ang. Raouls långslande och vistelse i ryska länder . Se'n dess har det gått mer än ett år utan att ryssarna visat några tecken till ändring av sin inställning . De ha förnekat att Raoul hållits fången eller hålles fången i Ryssland . Någon förnyad demarche av Ud har så vitt jag vet , inte heller gjorts sen dess . Vårt tålamod har därför ställts på hårda prov , men vi ha ^v/det längsta ansett oss böra föga oss i UD: s förslag att man borde avvakta resultaten av först min frus nådeansökan hos Vorosjilov , sen Röda Korsets chef Sandströms besök hos de ryska rödakorsmyndigheterna och vidare talman Nilssons besök hos Vorosjilov . Sedan har man velat avvakta de vittnesmål , som kunde avges av hemvända österrikiska krigsfångar och senare av hemvända tyska fångar . Sådana vittnesmål ha nu erhållits och de bekräfta vad vi förut vetat och mer till . Vi begär nu att UD med stöd av der överväldigande bevismaterial som nu insamlats , omedelbart gör en ny framställning som kan förmå ryssarna att äntligen låta Raoul återkomma från sin långa och oförtjänta fångenskap . Det är viktigt att hänvändelsen görs nu inte bara av hänsyn till Raoul utan också att den bör ske medan den ryska avspänningspolitik , som tagit sig uttryck i hemsändandet av tusentals tyska krigsfångar och österrikiska och finska , ännu är aktuell . När en ny framställning görs , är det emellertid ytterst angeläget att den görs med en sådan kraft att den får större framgång än tidigare demarcher . Ett särfall som detta kräver e. o. Åtgärder . I fallet Raoul får Sohlmans pondus hos ryssarna ~~hos ryssarna~~ anses vara helt förbrukad . Vid han s före-

gående besök hos ryska myndigheterna har han alltid blivit avspisad med samma gamla lögnen att Raoul aldrig varit fånge i Ryssland och det är antagligt att så blir fallet även nästa gång. Det nya kravet bör därför framföras av en oförbrukad kraft som på en gång har tillräcklig pondus och en ingående sakkunskap så att han med kraft kan bemöta ryssarnas undanflykter och låta dom förstå att det nu gäller allvar. Enligt vår uppfattning är Kabinettsekreterare Lundberg rätte mannen. För att han emellertid skall kunna förhandla med ryssarna på högsta plan tillåter vi oss föreslå att han liksom hans företrädare Hammarskjöld förordnas till konsultativt statsråd. Opinionsen bör finna detta naturligt. Undén svarade att vi inte hade någon berogenhet att begära Lundbergs förordnande till Statsråd, att han förbehöll sig att bedöma vilka diplomatiska åtgärder som borde vidtagas i Raouls fall men ansåg att en provisorisk *démarché* omedelbart borde göras i avvidan på att det nu inkomna bevismaterialet sammanställdes och att sedan en fullständigare *démarché* gjordes. Sohlman vore en mycket skicklig diplomat med utomordentlig ställning i Moskva.

Från vår sida framhölls att en provisorisk *démarché* framförd genom Sohlman vore ändamålslös och att vårt förtroende till honom vore slut. Philipp framhöll att enl. ^{en}nyligen avgivit vittnesmål av en hemvänd tysk fånge hade Raoul berättat för denne att han vid ett förhör i fängelset blivit beskylld för spioneri och att förhørsledaren därvid framhållit att den passivitet, som de svenska myndigheterna iaktagit inför hans tillfångatagande, utgjorde bevis för anklagelsen. Så småningom blev det enganska häftig ordväxling mellan Philipp och Undén, såsom var att vänta. Undén, som från början försökt att verka välvillig, blev mer och mer irriterad, och frågade inte helt obefogat - om saken gällde Raoul eller Philipp, när den sistnämnde ^{utbredd} sig om sin kännedom om UD och dess legationer. Undén lovade emellertid att att frågan om Lundbergs resa till Moskva skulle övervägas.

Här överföretas från Bebbandens referat av samtalet
Den 1 november: Philipp meddelade att legationsrådet Mohrman,

1955

sid 69--17

som varit cellgranne med Raoul i Lefortovskaja, vid ett senare förhör omtalat att han liksom också andra diplomatfångar, ⁷⁻ en tid vistats i ett för sådana fångar avsett fänelse invid det stora fånglägret Tajched, att maten och behandlingen där varit bättre än i fängelser och att vistelsen där ansågs ha karaktär av konvalescensvård. Philipp uppgav också att Undén givit Lundberg fullmakt att sköta frågan om vilka åtgärder som skulle vidtas för Raouls befrielse.

Den 3 november: Vid en riksdagsdags debatt i går gjorde Undén som svar på en fråga ang. Raoul det meddelandet att han vid sitt besök i Moskva på sommaren 1954 tagit upp Raouls sak med medlemmar av Sovjetregeringen och att UD därefter tillställt den ryska utrikesledningen det material som UD haft. Raouls sak hade sedan vid flera tillfällen tagits upp med ledande personer i Sovjetunionen. Vid dessa démarcher hade från sovjetregeringens sida upplysts att Raoul skulle sändas ^{hem} om han påträffades, vilket UD betraktade som ett löfte.

Den 4 november Sedan Philipp ringt och talat om, att Undén efter en konferens med Lundberg och Sohlman, vilken kommit på ett kort besök till Stockholm, bestämt att det skulle göras upprepade mindre démarcher beträffande Raoul, ringde jag upp Lundberg, som då meddelade att man ämnade omedelbart ta upp saken dels i Stockholm med Rodionov och dels i Moskva genom Sohlman. Man skulle därvid förbereda ryssarna på att man ämnade frändeles, när det nu insamlade materialet bearbetats och utökats med senare inkommande material, komma med en fullständigare démarche. På min fråga när en sådan démarch kunde göras svarade han någongång på nyåret. Jag uttalade mitt missnöje med detta uppskov och framhöll att man inte hade någon större utsikt att vänta några nya vittnesmål av större värde. Jag uttalade som vår önskan att en démarche skulle göras snarast möjligt med stöd av det bevismaterial, som redan kommit

1969 1955

sid - 240 18

och att den skulle framföras av Lundberg , då vi inte hade något i örtroende till Sohlman Om sedan nytt material kom , kunde ytterligare en démarche göras . Lundberg ville inte taga någon ställning till mina förslag men sade sig på min fråga inte ha något emot att resa till Moskva med den ^{definitiva} demarche , som skulle göras när allt material inkommit.

Den 8 november : I dag har Arne Lundberg ringt till Philipp och berättat att Sohlman ~~att Sohlman~~ enl. en inkommen rapport fått besök av en ^{högs} sovjet dignitär , som i anledning av det stora intresse de svenska tidningarna visat de hemvända tyska fångarnas vittnesmål , sagt att de ryska myndigheterna sökte efter Raoul men att Beria och hans män ^{tyvärr} förstört alla register över fångarna , varför efterforskningarna var resultatlösa. På Lundbergs fråga hur man skulle uppfatta detta meddelande hade Philipp föreslagit att man skulle tacka för det visade intresset, men samtidigt framhålla dels att de tyska fångar, som suttit in samma rängelse som Raoul , hade kunnat anträffas och återsändas och dels att Raoul efter ådömt fängelsestraff , sorterades under justitiedepartementet, varför N.K.V.D. icke hade möjlighet att förstöra hans papper.

Den 11 november : I dag har Philipp som i radio hört att en ny kontingent tyska krigsfångar väntas komma tillbaka i morgon , ringt till Lundberg och framhållit nödvändigheten av att någon från UD fanns i Friedland för att leda förhören med dem . Philipp hade därvid sagt att, om inte UD skickade dit någon , skulle han själv resa dit. Kort efteråt hade Lundberg ringt och sagt att Lorentzon , som nu vistas på semester i sitt hem , beordnats att omedelbart resa till Friedland.

Den 13 november Philipp ^{har} ringt och talt om att Arne Lundberg nu rest bort på en tjänsteresa till Israel och Pakistan . Under tiden skulle Raouls sak handhas av ett triumvirat bestående av Philipp, Kriminalkommisarien Danielsson och sekreteraren Hammar-

1955

sid 27 19

skjöld . Philipp var övertygad om att han skulle bli den bestämmande , vilket jag inte är lika säker på. Philipp hade strax före Lundbergs avresa meddelat denne att Tcheckoslovakiet nu komme att hemsända c:a 1.400 tyskar , som tidigare överlämnats till dem från Ryssland föratt dömas som krigsförbrytare , samt irågat om ~~man inte bland~~ om man inte nu skulle bland dem söka upp den fånge , med vilken UD under senare halvåret 1953 och första halvåret 1954 försökt komma i förbindelse genom mellanhänder , som skulle försöka få ut honom från ett tcheckoslovakiskt fängelse . Lundberg hade då generat svarat att man efteråt kommit underfund med att man blivit lurad . På grund av denna svindel hade emellertid UD underlåtit att vidtaga någon aktion i Raouls sak under c:a åtta månader .

Den 25 november : Under Lundbergs bortovaro som lär komma att räcka c;a tre veckor, tycke arbetet i UD lär Raouls sak ligga alldeles nere. Philipp anser att man bör avvakta en tid för att se verkan av dels Undéns' samtal med Rodionov vilken blivit uppkallad till honom för att få del av regeringens önskemål betr. Raoul dels Sohlmans motsvarande besök i ryska Ude och dels Philipps artikel i "Vi" , som Philipp själv anser vara likvärdig med en note.

Den 19 december : Maj ringde till Lundberg som nu kommit hem . Han berättade att man fått in ett material ^{av} c:a 50 vittnen , ^{eller hört talas om honom} som suttit i samma fängelse som Raoul . Det fördrades mycket arbete att ordna och sammanställa materialet som var mycket omfattande . Man var emellertid angelägen att om möjligt få tag på vittnen som kände till en plats där han nyligen vistats . Det hade nämligen visat sig att , att när en sådan uppgift om en fånges vistelseort uppgavs för ryssarna , hade dessa omedelbart brukat hemsända honom . Ryssarna hade också utan att få sådan uppgift börjat skicka hem fångar från an-

dra länder än Tyskland, Italien och Österrike. Man väntade i dagarna att också svenska fångar skulle komma tillbaka. En flykting, som kommit hem, hade i somras meddelat ett svenskt konsulat att han sammanträffat med ett par ungerska judar, som sagt honom att de nyligen träffat Raoul i ett ryskt läger. Tillförlitlig uppgift hade emellertid inte lämnats om dessas namn och adress. Vår chargé d'affaires i Budapest hade anmodats försöka utreda saken. Lundberg hade förklarat, att han hoppades att snart vinna ett resultat, i varje fall innan han lämnade kabinettssekreterare posten där han ännu kommer att stanna några månader. Man var beredd att låta det gå till konflikt med ryssarna. Det skulle då bli en opinionsstom, som emellertid snart skulle komma att upphöra. Han hade vidare sagt att han börjat betvivla vittnet Bornscheins uppgift att Tamvelius år 1953 träffat Raoul i ett ^{läger} vid Taisjed. En person som återvänt till Holland från Vorkuta hade nämligen omtalat han där sammanträffat med Tamvelius och att denne aldrig varit i Taisjed. Raouls cellkamrat Rödl hade enl. erhållna upplysningar överfört till Vorkuta och avlidit där. Såvitt Lundberg visste hade inga underrättelser inkommit om att Langfelder avlidit. Den 21 december Enl. vad Sohlman meddelat till Ud har han den 13 november 1955 sammanträffat med Bulganin på en fest i Moskva, varvid Bulganin skulle ha uttalat sin stora ledsnad över att man inte kunnat finna Raoul och återsända honom samt bett Sohlman om ett råd vad man skulle göra. Då Sohlman nu var på genomresa i Stockholm från New York till Moskva, ringde Philipp till hans bostad här och frågade honom vad han vid detta tillfälle svarat Bulganin. Sohlman hade då svarat att han skulle redogöra härför vid ett sammanträde med Lundberg och Philipp i UD. samma dag kl. 2. Vid sammanträdet som

räckte något över en timma hade Sohlman meddelat att han sagt till Bulgarin , att Raoul hållits i fängelse i Moskva och att hans återlämnande skulle göra samma intryck i Sverige som Porkalas återlämnande gjort i Finland . Han nämnde också att Bulgarin vid varje tillfälle på sista tiden , då Sohlman träffat honom , talat om Raoul . Vid sammanträdet hade man kommit överens om att Lorentzon vid sin återkomst till Stockholm i morgon , skulle tillsammans med Otto Danielsson samordna de viktigaste vittnesmålen , varefter ett justitieråd skulle granska dessa och avge sitt utlåtande i saken . Sammanställningen och granskningen beräknades bli färdig till årsskiftet , varefter resultatet skulle överlämnas till Rodionov genom UDOch till ryska UD genom Sohlman , som därvid skulle framhålla att detsamma skulle offentliggöras av UD i en vitbok , om inte Raoul omedelbart hemsändes . Både Sohlman och Lundberg ansåg att det ~~ha~~ varit felaktigt av Undén att han i riksdagen ~~i riksdagen~~ förklarade att det till UD inkomna bevismaterial överlämnats till ryssarna 1954 . De trodde emellertid att ^{tidningarna} ryssarna möjligen missuppfattat hans yttrande . Sohlman hade inte haft något att invända mot Philipps senaste artikel utan tvärtom medgivit att han stått och stammat på samma fläck samt förklarade att kritiken stärkte hans ställning gentemot ryssarna . Både han och Lundberg frågade sig om anledningen till dessas inställning . Sohlman omnämde slutligen att Nita Wallenberg skrivit till honom och bätt honom ordna så att Maj finge en julhälsning från Raoul i år .

Philipp meddelade vidare att en hemkommen schweizare vid namn Hochstätter vid förhör inför Schweiziska polisen lämnat uppgifter om Raoul , som helt överensstämmer med de uppgifter som Hille lämnade till Philipp , Pelkonen till finska polisen och Richter till den Österrikiska . Dessa av varandra oberoende vittnesutsagor ^{var} bevis för ryssarnas ansvar för Raoul

allvarligt memorandum i anledning av ^{att} (de ryska myndigheterna ännu inte lämnat upplysningar ang. Raoul, vilket åstadkommit djup besvikelse hos den svenska allmänheten och regeringen

Den 29 september: Se'n den svenska noten publicerats i tidningarna, som allmänt uttalat sitt stora missnöje med ryssarnas nonehalans, har Philipp föreslagit, att vi skulle hos regeringen ^{begära} ~~begära~~ extra ordinära åtgärder ~~skedd~~ gentemot ryssarna och då närmast Sohlmans hemkallande och förordnande av en chargé d'affaires i Moskva i avbidan på att Raoul återsändes. Maj ansåg emellertid att det skulle göra ett dåligt intryck om vi för var gång, som regeringen verkligen gör något, skall framträda och yrka på något annat, som enligt vår mening är klokare. Philipp tycktes utan svårighet avstå från sitt förslag för tillfället.

En kväll för några dagar sedan fick vi besök av en medelålders dam, som uppgav sig heta fru Nilsson och som sade sig ha rest hit från Malmö för att framföra ett budskap, som Gud givit henne. Efter att omständligt ha redogjort för hur väglett hon från vår förra bostad vid Sveavägen till vår nya bostad och t.o.m. ordnat med bil framförde hon budskapet, vilket innebar att Raoul är i himlen. Då hon märkte att det inte glädde oss ~~till-~~ tillade hon att det är väl det bästa för honom som man kan tänka sig.

Den 3 Oktober: Vi fingo telefon från Utrikesrådet Åström, att Tamvelius nu kommit till Stockholm, att han träffat Raoul i Inta-lägret i December 1947 och att han önskade sammanträffa med Raouls familj för att berätta härom. Kort efter ringde Lorentzon och föreslog att T. skulle komma till oss följande dag. Jag hade under tiden underrättat Philipp om saken påyrkade på hans förslag att T. skulle komma kl. 4 i dag för att han inte skulle hinna bearbetas av UD² herrarna. T. kom på utsatt tid i sällskap med Lorentzon och Philipp. Han var en stor kraftig karl med frisk färg och gott hull om 49 år. Han berättade att han var estländare och gift med en svenska ska, som bodde i Stockholm tillsammans med makarnas dotter. År 1941 hade ryssarna deporterat honom till Inta-lägret invid Norra Ishavet i Euro-peiska Rysslands nordligaste del. Där sysselsätttes ca. 40.000 fångar med

byggnads arbete, ^{kol} kälbrytning och andra yrken. Fångarna bo i olika läger som sinsemellan äro skilda med taggtråds stängsel. Klimatet är hårt och det kan bli 50 gr. kallt på vintern. Födan är knapp, men sedan några år få fångarna månadslön, ca: 30 rubel, för vilka de kan köpa sig bröd m.m. i kantonen och därmed utöka matransonen. Nya kontingenter fångar komma ofta för att ersätta dem som omkommit. Tamvelius brukade intressera sig för ny-anlända fångar av baltisk eller skandinavisk nationalitet. Kommandanten i lägret, som själv deporterats dit, brukade underrätta T. när någon sådan fånge anlände. En dag i början av december 1947 hade kommandanten underrättat T. att en skandinavisk fånge kommit till lägret. T. hade då begärt ett tillståndsbevis att besöka fången. När han efter ett par dagar fått ett sådant bevis, hade han uppsökt fången som legat ^{till sängs} i en sjukbarack. T. hade frågat om hans namn, vartill fången svarat att han hette Wallenberg och blivit häktad i Budapest. Under besöket, som endast räckt några få minuter, hade man talat tyska, vilket språk fången behärskat väl. Då T. ^{såg} fången hade infallna kinder och verkade undernärd, hade han bestämt sig för att besöka honom en gång till och då taga med sig ett paket mat. För det ändamålet behövdes ett nytt tillståndsbevis och därför dröjde det ett par tre dagar innan T. kunde komma tillbaka. Fången var då borta. Kommandanten och läkaren i sjukbaracken kunde på T:s fråga om vart han tagit vägen inte ge annan upplysning än att han förts till nästa etapp, möjligen ett hemligt fängelse. Till Inta leder en järnväg från söder, med vilken fångarna transporterastill och från andra orter i Ryssland. T. trodde att fången möjligen förts till ett fängelse i Moskva men visste ingenting härom.

Sedan Philipp visat T. ett tiotal fotografier och bett honom ange vilket av fotografierna som liknade den fånge, som kallat sig Wallenberg, förklarade T. att ett ^{av} fotografierna, vilket dock ej föreställde Wallenberg, liknade honom mest och att fem fotografier, som alla föreställde Raoul, inte hade någon likhet med fången. Liksom andra fångar hade denne håret avrakat, varför man inte kunde avgöra om han var skallig eller inte.

I början av 1948 hade T. läst en artikel i "Novoje Vremja" där det stod att det varit bråk i Sverige om en svensk diplomat vid namn Wallenberg,

